

ΛΥΚΑΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ἐν τῷ παρατηρήματι τοῦ ΙΓ' τόμου τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 85—86) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Mordtmann μολυβδόβουλλον, προερχόμενον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς, ὅπερ φέρει ἐπὶ μὲν τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως σταυρὸν κεκοσμημένον ἐπὶ τετραβάθμου βάσεως μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς πέριξ ..... ΤΩCω ΔΟΥΛω=[K(ύρι)ε β(οή)θ(ει)] τῷ σῶ δούλῳ ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας τὴν ἐπιγραφὴν :

+ ΛVKA	+ Λυκά
CT'R'A'CIIA	σι(φ) β(ασιλικῶ) πρωτοσπα-
Θ S CTRAT	θ(αρίφ) καὶ σιρα-
HI' MA. E	ηγ(ῶ) Μα[κ]ε-
ΔON	δον(ίας).

Ὁ Mordtmann ἀνάγει τὸ μολυβδόβουλλον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ αὕτη ἐξικνεῖται ἐπὶ δύο σχεδὸν ἑκατονταετηρίδας (867—1057), ὥστε ἡ τοιαύτη χρονολόγησις νὰ εἴναι πολὺ γενικὴ καὶ ἀόριστος. Νομίζομεν ὅμως ὅτι δυνάμεθα ἀσφαλτερόν νὰ χρονολογήσωμεν τὸ μολυβδόβουλλον συγκοίοντες αὐτὸ πρὸς ἑστὸν δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν V. Laurent ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift (XXX, 1950). Ταῦτα φέρει ἐπὶ μὲν τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως ὅμοιον σταυρὸν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς πέριξ ..... ΟΗΘΗΤΩ CΩΔΟΝΑ [K(ύρι)ε β(οή)θ(ει) τῷ σῶ δούλ(φ)] καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας τὴν ἐπιγραφὴν :

+ ΛVKA	+ Λυκά
CTωR'A'C	σιω β(ασιλικῶ) πρωτοσ-
ΠΑΘ'. CTP	παθ(αρίφ) [καὶ] σιρ-
ATHΓ' CT	ατηγ(ῶ) Στ-
VMω	υμῶ[ν](ος).

Ὡς γνωστὸν ἡ κατηγορία τῶν μολυβδοβούλλων ἡ ἔχουσα ὡς κύριον γνώρισμα ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως σταυρὸν, ἀπλοῦν ἢ διπλοῦν, συνήθως ἔχοντα ἑκατέρωθεν ἐλικοειδῆ ἀποβλαστήματα, ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς παλαιότερας ἐν ἡ ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως σταυροειδὲς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς Κύριε ἢ Θεοτόκος βοήθει μετὰ τῶν λέξεων ἐν ταῖς γωνίαις τῶν σκελῶν τῷ-σῶ-δού-λω. Ἡ κατηγορία αὕτη χρονολογικῶς ἀνάγεται εἰς τὴν Η' καὶ Θ' ἑκατονταετηρίδα, ἐπικρατοῦσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰκονομαχίας. Ἡ δὲ κατηγορία εἰς ἣν ἐμφανίζεται ὁ σταυρὸς περὶ τὰ τέλη τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος, ἀποτελοῦσα ἐξέλιξιν τῆς προηγουμένης ἐπεκτείνεται μέχρι τῶν μέσων περιόδου τῆς ΙΑ' ὡς καθίσταται φανερόν ἐξ ἀσφαλοῦς κατατάξεως μολυβδοβούλλων. Διὰ

Κων. Μ.
Κωνσταντινούπολις
"Αρχαία Θράκη"
"Μολυβδόβουλλον"
"Ιστορία Οὐραγῆ"
Αθηναι. 2!
1940-1941
σ. 5-6

τοῦτο εἰς τὴν ἀσφαλεστέραν κατὰταξιν τῶν μολυβδοβούλλων τῆς κατηγορίας ταύτης συντελεῖ ἡ ἐν γένει τεχνοτροπία αὐτῶν καὶ ὁ ρυθμὸς τῶν γραμμάτων.

Ἐκ τῆς φωτοτυπικῆς εἰκόνης ἦν δημοσιεύει ὁ πατὴρ Laurent τοῦ μολυβδοβούλλου τοῦ στρατηγοῦ Στυμῶνος Λυκάστου (αὐτόθ. πίναξ IV ἀρ. 12), ἐξάγεται ὅτι τοῦτο δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τὰ τέλη τῆς Θ' ἢ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος, ἐπειδὴ ὅμως τὸ ὄνομα Λύκαστος εἶναι σπανιώτατον τόσον εἰς τὰ μολυβδόβουλλα ὅσον καὶ τὰς ἄλλας πηγὰς ¹, ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμεν πιθανώτατον ὅτι ὁ πρωτοσπαθάριος Στυμῶνος Λύκαστος εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ὁμώνυμον στρατηγὸν Μακεδονίας, προαχθεὶς ἐκ τοῦ πρώτου μικροῦ θέματος εἰς τὸ πολὺ σπουδαιότερον καὶ μεγαλύτερον τῆς Μακεδονίας. Ἄλλως τε εἶναι γνωστὸν ὅτι συχνότατα ἐγένοντο τοιαῦται μεταθέσεις στρατηγῶν ἀπὸ θέματος εἰς θέμα. Ἐπὶ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπνοῦ, διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς ἓν μόνον παράδειγμα, ὁ διαδεχθεὶς ἐν ἔτει 921 τὸν στρατηγὸν Πελοποννήσου Ἰωάννην τὸν Πρωτεύοντα πρωτοσπαθάριος Κρηνίτης Ἀροτρᾶς, ὁ καταστείλας τὴν στάσιν τῶν σλαβικῶν φυλῶν Μηλιγγῶν καὶ Ἐζεριτῶν, μετ' οὐ πολὺ μετετέθη εἰς τὸ θέμα Ἑλλάδος, ἀντικατασταθεὶς ἐν Πελοποννήσῳ ὑπὸ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βασίλα Πλατυπόδη.

Κατὰ ταῦτα, τὸ ὑπὸ τοῦ Μορδάρπα δημοσιευθὲν μολυβδόβουλλον τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας Λυκάστου ἀνήκει εἰς τὰ τέλη τῆς Θ' ἢ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς Ι' ἑκατονταετηρίδος.

1) Τὸ μόνον μολυβδόβουλλον ἐν ᾧ ἀπαντᾷ τὸ αὐτὸ ὄνομα εἶναι τοῦ ἀναγραφέως Πελοποννήσου Λυκάστου. Τοῦτο φέρει ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως σταυροειδὲς μονογράφημα ἀναλυόμενον εἰς *Θεοτόκε βοήθει* μετὰ τῶν λέξεων ἐν ταῖς γωνίαις τῶν σκελῶν *τῷ-σῷ-δοῦ-λω* καὶ δύναται νὰ ταχθῇ εἰς τὴν Θ' ἑκατονταετηρίδα (Schlumberger, *Sigillographie de l'Empire Byzantin* σελ. 181 ἀρ. 6. Κωνσταντοπούλου Βυζαντινὰ μολυβδόβουλλα τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου σελ. 23 ἀρ. 26). Εἰς δὲ τὰς φιλολογικὰς πηγὰς μόνον ἀπαξ ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐν ἐπιστολῇ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, δι' ἧς παραμυθεῖ τὸν ὑπατον Λύκαστον ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ (Laurent αὐτόθι).